

Василь Покиньчереда — дослідник фауни Карпат і природоохоронець

Ігор Загороднюк

Національний науково-природничий музей НАН України (Київ)
e-mail: zozzag@ukr.net; orcid: 0000-0002-0523-133X

ZAGORODNIUK, I. Vasyl Pokynchereda, a researcher of the fauna of the Carpathians and a conservationist. — An essay about one of the most active modern researchers of Carpathian bats and initiators of research movements on the study and protection of bats in Ukraine, who works in the Carpathian Biosphere Reserve (CBR). Vasyl Pokynchereda conducts long-term monitoring of various underground shelters within the CBR with an analysis of seasonal dynamics. He is also one of the key researchers of beech forests and their biodiversity, with a particular focus on mammals. The researcher is a frequent participant of many theriological seminars and is organizer of annual nature conservation conferences held in the CBR.

Біографічні деталі

Покиньчереда Василь Федорович народився 19 липня 1961 р. у Львові. Там само вчився у школі; випускник Львівського лісотехнічного університету (1983 р.). Практично все трудове життя пов'язане з Карпатським біосферним заповідником (КБЗ), де Василь Федорович пройшов шлях від інженера до заступника директора з наукових питань. У кінці 1990-х рр. пройшов аспірантуру при Інституті зоології НАНУ, проте дисертацію з різних причин не захищав. На цей час — заступник начальника відділу НДР КБЗ. Співкерівник ГО «Екоclub Карпати». Мешкає у Рахові.

Василь Покиньчереда — науковець і природоохоронець, уся професійна активність якого пов'язана з Карпатським біосферним заповідником, від початків його трудової діяльності. Його базові інтереси, що визначаються лісівничою освітою й любов'ю до природи, сконцентровані на вивченні хребетних лісу (ссавці, надто кажани, амфібії й плазуни), на самих пралісах і заходах з їхньої охорони. Щороку він є одним з ключових організаторів міжнародних конференцій стосовно охорони природи Карпат.

Рис. 1. Василь Покиньчереда. 07.02.2018. Фото автора.

Ключові наукові доробки

Дослідження ссавців присвячені найбільшою мірою кажанам, зокрема в різного типу підземеллях на території Карпатського біосферного заповідника, проте так само дослідник приділяє увагу й іншим групам ссавців.

Одними з яскравих проривів у вивченні кажанів стали проведення регулярних зимових обліків на місцях зимівлі (Покин'ячерда 1995 та ін.) та вивчення динаміки сезонних скупчень (Покин'ячерда & Довганич 1997), відновлення кільцювань кажанів у печерах і штольнях Закарпаття (Покин'ячерда & Довганич 1998), літніх обліків кажанів у карпатських пралісах із використанням тенет та УЗ-детекторів (Postawa *et al.* 2000). З дослідженнями колеги пов'язане виявлення низки нових і до того невідомих для регіону або для території окремих заповідних масивів видів, як-от *Myotis brandtii*, *Myotis bechsteini*, *Myotis alcaethoe*, *Eptesicus nilssonii* та ін. (Покин'ячерда *et al.* 1999). Він був останнім, хто вивчав і бачив в українській частині Карпат довгокрила, *Miniopterus schreibersii* (Покин'ячерда 1991).

Василь Федорович став одним із ключових авторів низки розділів обсяжної монографії «Біорізноманіття Карпатського біосферного заповідника» (Інтерекоцентр, 1997 р., 711 с.). Теріологічна частина цього дослідження, розгорнута й доопрацьована, була видана окремим випуском (№ 5) журналу «Вісник зоології» під назвою «Теріофауна Карпатського біосферного заповідника» (Загороднюк *et al.* 1997), включно з розділами «Таксономія ссавців східнокарпатського регіону», «Характеристика фауни заповідних масивів», «Анотовані списки ссавців заповідних ділянок», «Стан популяцій видів з Червоної книги України», «Аналіз таксономічного багатства фауни» та ін.

Важливою була і є діяльність науковця в організації досліджень та наукових форумів. Спільно з ним організовано Український хіроптерологічний центр та проведено першу спелеобіологічну школу (печ. Романія в Закарпатті, 1995), проведено величезну кількість стартових активностей для активації досліджень цієї групи ссавців (Загороднюк *et al.* 1998), першу Теріологічну школу (Рахів, 1994), згодом і перші спільні з польськими колегами (Т. Постава та ін.) польові навчання та дослідження з використання ловчих тенет УЗ-детекторів для вивчення літнього населення кажанів (Угольський масив КБЗ, 1996, а згодом і «детекторний» семінар у Ядутах 2000 р.)

Рис. 2. Василь Покин'ячерда (у центрі) серед учасників V Теріошколи на біостанції «Гайдари» Харківського університету. Фрагмент колективного фото, архів автора, 1998.

Чесноти, захоплення, суспільна робота, відзнаки

Василь Федорович упродовж багатьох років веде активну громадську роботу природоохоронного напрямку, є засновником і головою ГО «Екологічний клуб Карпати». За його ідеями й за його безпосередньої участі в Карпатському заповіднику зrealізовано десятки природоохоронних проєктів, які йшли під патронатом Екоклубу «Карпати» — це і проєкти з вивчення і моніторингу біорізноманіття, і проєкти щодо охорони букових пралісів, які в КБЗ є одними з найбільших в Європі.

Серед заслуг науковця — організація і проведення щосені наукових конференцій і семінарів з питань охорони природи Карпат, сталого розвитку, екомережі тощо. Такі конференції, приймаючою стороною яких незмінно виступає КБЗ, стали візитівкою заповідника, який є абсолютним лідером у природоохоронних форумах Карпат. Одна з таких зустрічей була теріологічною — III Міжнародна конференція «Кажани Карпатського регіону».

Література

- Довганич, Я. О., В. Ф. Покин'ячерета. 2006. Ссавці боліт Українських Карпат. В кн.: *Болотні екосистеми регіону Східних Карпат в межах України*. Ліра, Ужгород, 159–163.
- Загороднюк, І., В. Покин'ячерета, О. Киселюк, Я. Довганич. 1997. *Теріофауна Карпатського біосферного заповідника*. Інститут зоології НАН України, Київ, 1–60. (Серія: Вестник зоології, Приложение; Вып. 5).
- Загороднюк, І., В. Покин'ячерета, В. Домашнінець. 1998. Діяльність та інформаційні матеріали Українського хіроптерологічного центру. В кн.: *Європейська ніч кажанів '98 в Україні*. Інститут зоології НАН України, Київ, 16–23. (Серія: Праці Теріологічної школи; Випуск 1).
- Покин'ячерета, В. Ф. 1991. Новые находки длиннокрыла обыкновенного в Восточных Карпатах. *Вестник зоологии*, № 3: 59.
- Покин'ячерета, В. Ф. 1995. Зимівля рукокрилих на території Кузійського масиву Карпатського біосферного заповідника. *Західноукраїнський зоологічний огляд*, № 1: 26.
- Покин'ячерета, В. Ф., В. В. Покин'ячерета. 1997. Видовий склад та чисельність рукокрилих на зимівлі в окремих підземних порожнинах Карпатського біосферного заповідника. В кн.: *Міжнародні аспекти вивчення та охорони біорізноманіття Карпат*. КБЗ. Рахів, 154–157.
- Покин'ячерета, В., Я. Довганич. 1998. Кільцювання рукокрилих в Карпатському заповіднику. В кн.: *Європейська ніч кажанів '98 в Україні*. Інститут зоології НАН України, Київ, 96–99. (Серія: Праці Теріологічної школи; вип. 1).
- Покин'ячерета, В. Ф., І. В. Загороднюк, Т. Постава, М. Лабоха, В. В. Покин'ячерета. 1999. Нічниця довговуха та кажан північний на заході України. *Вестник зоологии*, 33 (6): 115–120.
- Postawa, T., W. Pokynchereta, I. Zagorodniuk. 2000. Summer bat fauna of the Carpathian Biosphere Reserve (the Mala Uholka and Velka Uholka valleys). *Studia Chiropterologica*, 1: 73–81.

ЗАГОРДНЮК, І. Василь Покин'ячерета — дослідник фауни Карпат і природоохоронець. — Нарис про одного з найактивніших сучасних дослідників кажанів Карпат та ініціаторів дослідницьких рухів щодо вивчення й охорони кажанів в Україні, що працює в Карпатському біосферному заповіднику (КБЗ). Василь Покин'ячерета веде багаторічний моніторинг різноманітних підземель у межах КБЗ, включно з аналізом сезонної динаміки; він також є одним із ключових дослідників букових пралісів і наявного в них біорізноманіття, з найбільшою увагою до ссавців. Дослідник є частим учасником багатьох теріологічних семінарів і організатором щорічних природоохоронних конференцій у КБЗ.